השדה לרבות שכחת קמה. ורבנן שכחת קמה נפקא להו מכי תקלור קלירך בשדך. ור"י מיבעי ליה למעוטי לשפוי עומרין לתוך שדה חבירו. ורבנן מבשדה בשדך נפקא להו. ור"י לא משמע ליה. ומבואר שמ"ם הר"ב לעיל משנה ז' ובפרק ד' משנה ו' דשכחת קמה מבשדה נפקא לא פירש מליבא קושיית הבבלי. ללא היה מפרש כר"י שאין הלכה אלא כשיטת רבותינו שבצרפת ורשלמי דרבנן נפקא להו לרבות טומן מתרי מיעוטי ומייתר להו בשדה לשכחת קמה כמו לר"י. והרמב"ם שכתב במשנה ז' שכחת קמה שנאמר ושכחת ולא תשוב. נראה שכוונתו לתחלת הפסוק כי תקלור וגו' כשבלי: יא **ואם היה מתכוין.** לשון הרמב"ם בחבורו פ"ה ומס היה הסומא או הקוצר בלילה מתכוין וכו': **ליטול את הגם הגם.** לשון הר"ב כיון דמתכוין ליטול הגפן אפילו הדקין אין להם שכחה. וכ"כ הר"ש. וז"ל הירושלמי אמר רבי יונה לא קוץ דבר גפן אלא דקין. וכי מאחר שדרכו לבחון בגפן אפילו דקין אין להם שכחה ע"כ. ונראה לי לפרש אמר ר' יונה לא מיבעיא לגפן אין להם שכחה שהרי בכוונה מלקט הגפן ומקפיד עליהם אלא אפילו הדקין שאינו נוטלן וכדאמי להו בידיס דמי אפילו הכי אין להם שכחה וטעמא מפרש שמאחר שהוא בוחן בגפן ליטלן רלונו ליטול כולן גם הדקין אלא שמניחו

**יא הַקּוֹצֵר בַּלַּיְלָה וְהַמְעַמֵּר[מח], וְהַסּוּמָא, יֵשׁ לָהֶם שִׁכְחָה[מט], וְאִם הָיָה מִתְכַּוֵּן לִטּוֹל אֶת הַגֶּפֶן הַגַּס, אֵין לוֹ שִׁכְחָה[נ]. אָמַר, הֲרֵי אֲנִי קוֹצֵר עַל מְנָת מַה שֶּׁאֲנִי**

**יא הקוצר בלילה והמעמר.** בלילה: **והסומא.** בין כיוס בין בלילה: **אם היה מתכוין ליטול הגם הגם.** כיון דמתכוין ליטול הגפן אפילו דקין אין להם שכחה: **על מנת מה שאני שוכח אני נוטל יש לו שכחה.** דמתנה על מה שכתוב בתורה °ותנאו בטל:

## פירוש המשניות להרמב"ם

לארץ כגון הבצלים והשומים (והלפתות) [והגזר]. ופי' **הלוף** מין ממיני הבצלים בלא ספק ואין הלכה כר' יהודה. יא כבר בארנו בפרק זה שיש לקוצר שכחה כשישכח קמה וכן למעמר [ופירוש אם היה מתכוין ליטול את הגס, שנתכוין ליקח הגדולים והעצומים]. והתנאי שישוב ויקח מה ששכח בטל שהעיקר בידינו כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל אלא בממון כמו שיתבאר במקומו.

## מלאכת שלמה

בכלל ומה תלמוד לומר גדים לרבות את הטומן והכא שדך בגלוי דבקרקע דוקא שכחה עומר בשדה פליגי דר' יהודה משמע ליה בשדה פרט לטומן ומחלפא שיטתייהו דרבנן תמן לימון תמרין פרט לטומן וכא לימון תמרין לרבות את הטומן. ומשני תמן מן הקמה או הקמה או השדה מה שדך בגלוי אף כל דבר שהוא בגלוי ברם הכא שדך בגלוי פרט לטומן קלירך בגלוי פרט לטומן תן לימון תמרין פרט לטומן תמן מיעוט אחר מיעוט לרבות. והתם בגבלי ריש פרק עגלה ערופה מפרש בגרייתא על פני השדה פרט לטומן ומכמיס ס"ל בשדה בתוך השדה משמע ולרבות את הטומן. ושאר המו"מ הביאו בתוי"ט ועי' במש"ם בר"פ ע"ע. יא **יש להם שכחה.** צריך להגיה יש לו שכחה. **אם היה מתכוין ליטול את הגם הגם אין לו שכחה.** לכאורה קלירך בשדך כלרך שבני מדס קולרין הרש"ם ז"ל. ופי' הרע"ם ז"ל

---



מעוט אחר מעוט לרבות (ד): **מח.** בלילה: **מט.** לפע"ג דמסתבר דהסכיכה גרמה לו שלא ראה הדקין ושכחן. והו"ל כשכח מחמת ד"ם פ"ה מ"ו. נ"ל דשאני התם דלא הו"ל למיקם מלעתיה לחפש מחת הקש. משא"כ הכא. מדידע שסכיכה הוא. בוודאי ימשש היטב. ומה שנשאר שכח מלחפש. וכשכחה מל"ע דמי: **נ.** לדקין שלא התכוון להם (ה). ולפעמ"ד דאפילו בגפן אין שכחה. כדמשמע מתמי' דמתני'. ורב"ח פי' שלקט כל השדה והתכוון ליטול הגפן ולהניחן לבד ואפ"ה אין שכחה אף בדקין. דטרדת עטילת הגפן לגד אחר. גרס שנשכח בדקין. והו"ל כשכחה מחמת ד"ח:

(ד) **וכתב** עלה רבינו הגאון אחמ"ו זצוק"ל והקשו תוס' (ב"ק דף ו' ב') להו"ל בלשון רבוי. ונראה לי לכתב בלשון מעוט לרבות הפחות מכולם. וברבוי אחר רבוי כ' בלשון רבוי למעט טובא. והא דכ' רש"י פרט' לו זאת תורת העולה. הרי ג' מיעוטין. נ"ל דבטפי מב' מיעוטים כולן למעט. ברש"י (סוטה ד"ג ב'). והא דמשמ כהניס (סנהדרין ד' ט"ו) דהו"ל מעוט אחמ"ע. התם במרובתקין ובאחד ליעגת. וכבני בסב"א. עכלה"ט. קרא ענית מצנע. מין תלג יוצא מאחה. דבהא ימיצב נמי הא דאחמרינן (יומא דף ס' ע"ב) ג' מיעוטים בדש למעוטי ממעילה וטומאה ופגול להתם ליתנהו באחד ליצנע. אע"ג דרק ב' מהן מקורבין. אמנם תלוות השגתי שקופים מטומים. דמשמע מדברי קדמו דע"כ זקוק"ל. דבאחרי מיעוטי לא בעינן מרוחקים. דאפילו במקורבים הו"ל מיעוט אחמ"ע לרבות. ש"כ לא ופרנס (פסחים דף ע"ג ב') הוא ולא מילה שלא בזמנו. וכ"כ (ביצה דכ"ם) הוא ולא מכשיריו. לכם ולא לעובדי כוכבים. וכ"כ (יומא דף ל"ג ב') דרש שמא בעשה היום הזה למעוטי כל אד ואד לר"ש. ואחמי ולהוי מיעוט אחמ"ע לרבות. וכ"כ (יומא דם"ג ב') דמקשי לה' לרבות מבריתא דדריש לה' להוציא. ומקשה מה אחטריך הש"ם לאחוקי בתרוצה הול"ל לה' לרבות. מיהו התם כיון דעל פתח לרבות ולה' לרבות הו"ל כרבוי אחר רבוי להוציא. אי הול"ל אפיכא דלה' להוציא. מיהו כיון דאתה להוציא ולה' להוציא הו"ל כמיעוט אחמ"ע לרבות. וכ"כ ק' לפ"ז מכמה קושיות בש"ם. וע"כ לריכים אנו לדברי תוי"ט כאן ובמצות התלמוד. דכל היכא דאיכא למידרש דרשינן ולא מוקמינן במעוטי יתירי וכ"ל לאיה (מכשירות ד' ו') כל היכא דאיכא וכו' ולא מוקמינן בלאוי יתירי. ועיין מ"ש עוד בשע אבו"ת על ח"מ כי שם התרכתי בסי' קכ"ב. ועיין תוס' (יומא ד"ם) ד"ה מרי. ועיין תוי"ט פ"א דעלה מ"ב ד"ה ר"י. שכ' למיעוט אחמ"ע לרבות. למיעוט הרחמן מיעט הכל. והשני מיעט המיעוט הרחמן. וע"כ שריפה. וכ"כ רבוי אחר רבוי שהוא למעט. דהרבוי הרחמן ריפה הכל. ובא רבוי השני ומיעט הרבוי ההוא שלא יהא הרבוי השני כללי. ובספרי הנ"ל נתקשיתי עליו. ע"ש: (ה) וב"ב רכ"מ פ"ה ממ"ע. ולא ידענא היאך יתיישב לפ"ז הירושלמי שכ' בפירוש אפילו עומר התלוש ומכוסה בתבן או בעפר או בשוש דבר לר"י אינו שכחה וכ"מ בירושלמי דמדמי לה לטומן בתם דפ' הכותם. וע"ל פ"ה מ"ו. יא **יש להן שכחה.** ור' יהודה דפליג בטומן מודה הכא אפילו עומר התלוש ומכוסה בתבן או בעפר או בשוש דבר לר"י אינו שכחה וכ"מ בירושלמי דמדמי לה לטומן בתם דפ' הכותם. וע"ל פ"ה מ"ו. יא **יש להן שכחה.** ור' יהודה דפליג בטומן מודה הכא ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ומרבינן את הטומון. ופירוש טומן דבר שהנאכל ממנו הוא טומן אחת הקרקע כמו הבצלן והבצל והשום והלפת וכיוצא בהן. ואין הלכה כרבי יהודה: יא **הקוצר בלילה והמעמר.** בלילה: **והסומא.** בין כיוס בין בלילה: **אם היה מתכוין ליטול הגם הגם.** כיון דמתכוין ליטול הגפן אפילו דקין אין להם שכחה: **על מנת מה שאני שוכח אני נוטל יש לו שכחה.** דמתנה על מה שכתוב בתורה °ותנאו בטל:

## משנה ראשונה

אפילו עומר התלוש ומכוסה בתבן או בעפר או בשוש דבר לר"י אינו שכחה וכ"מ בירושלמי דמדמי לה לטומן שכחה. ועל"ל פ"ה מ"ו. יא **יש להן שכחה.** ור' יהודה דפליג בטומן מודה הכא ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ומרבינן את הטומון. ופירוש טומן דבר שהנאכל ממנו הוא טומן אחת הקרקע כמו הבצלן והבצל והשום והלפת וכיוצא בהן. ואין הלכה כרבי יהודה: יא **הקוצר בלילה והמעמר.** בלילה: **והסומא.** בין כיוס בין בלילה: **אם היה מתכוין ליטול הגם הגם.** כיון דמתכוין ליטול הגפן אפילו דקין אין להם שכחה: **על מנת מה שאני שוכח אני נוטל יש לו שכחה.** דמתנה על מה שכתוב בתורה °ותנאו בטל:

## פירוש המשניות להרמב"ם

לארץ כגון הבצלים והשומים (והלפתות) [והגזר]. ופי' **הלוף** מין ממיני הבצלים בלא ספק ואין הלכה כר' יהודה. יא כבר בארנו בפרק זה שיש לקוצר שכחה כשישכח קמה וכן למעמר [ופירוש אם היה מתכוין ליטול את הגס, שנתכוין ליקח הגדולים והעצומים]. והתנאי שישוב ויקח מה ששכח בטל שהעיקר בידינו כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל אלא בממון כמו שיתבאר במקומו.

## מלאכת שלמה

בכלל ומה תלמוד לומר גדים לרבות את הטומון והכא שדך בגלוי דבקרקע דוקא שכחה עומר בשדה פליגי דר' יהודה משמע ליה בשדה פרט לטומן ומחלפא שיטתייהו דרבנן תמן לימון תמרין פרט לטומן וכא לימון תמרין לרבות את הטומן. ומשני תמן מן הקמה או הקמה או השדה מה שדך בגלוי אף כל דבר שהוא בגלוי ברם הכא שדך בגלוי פרט לטומן קלירך בגלוי פרט לטומן תן לימון תמרין פרט לטומן תמן מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. והתם בגבלי ריש פרק עגלה ערופה מפרש בגרייתא על פני השדה פרט לטומן ומכמיס ס"ל בשדה בתוך השדה משמע ולרבות את הטומון. ושאר המו"מ הביאו בתוי"ט ועי' במש"ם בר"פ ע"ע. יא **יש להם שכחה.** צריך להגיה יש לו שכחה. **אם היה מתכוין ליטול את הגם הגם אין לו שכחה.** לכאורה קלירך בשדך כלרך שבני מדס קולרין הרש"ם ז"ל. ופי' הרע"ם ז"ל

---

## ציונים

**שכחה.** מיי' סס הל"ח: יא **הקוצר.** סס.

## תום' רעק"א

יא [אות סט] בר"ב ד"ה **ע"מ. ותנאו בטל.** קשה לי דמה צורך לזה. לו יהא דבעלמא תנאו קיים. הא תנאי שייך רק שעושה המעשה על תנאי שבאם לא יתקיים התנאי לא יתקיים המעשה. כמו מקדש ומגרש ומוכר ע"ת. אבל הכא עם מי מתנה. ומה שייך לתלות קצירה על תנאי. דאין שייך לומר דאם לא יתקיים התנאי לא יהיה הקצירה קצירה וצ"ע. ובההיא דע"מ שלא תשמיטני שביעית י"ל דהתנאי אם תרצה להשמיטני יהיה המעות למפרע רק דרך פקדון. ובההיא דע"מ שאין לך עלי אונאה היינו ג"כ דאם ירצה הלוקח שיחזיר לו אונאתו ויהא המקח קיים התנה דלא יהא מקח למפרע ותבטל המקח. ובמציל מתוך

## אור גדול

יא עתוס' רע"ק [אות ס"ט] ד"ה **קשה לי כו'.** ודברי תוס' דלא נחתי לזה צע"ג. עיין תשובת הרשב"א (ח"ב סי' ק"מ):

## תוספות אנשי שם

ס"ל דל"ל מקרא מיותר לענין דכיון דמימעוט המוכל ממש אין סכיכה שיהיה הענין תמורין ממנו (ש"ל). באא"ד **ור"י בשדה על פני השדה כו'.** ג' מיכות הללו על פני השדה לימנייהו לא בגמ' ולא בגש"י. וז"ל רש"י שם ר"י דריש וכשכח שומר ושכחת בשדה (ב"י). יא בר"ב ד"ה **הקוצר כו' בלילה.** ומן הראוי היה לפעמ הקולר והמעמר בלילה והסומא מלא משום דאיכא למיטעי ולומר דקומת דוקא ביום שהוא לילה אבל הקולר ומלך המעמר לקומת לגלות דקומת כמעמר דאפילו בלילה דשכיל היום לא מצטריך למתני (הר"ש). תוי"ט ד"ה **ואם כו' הסומא** ובו' ר"ל דלרבותא נקט הרמב"ם כי לאפילו בלילה דנראה דלא שייך כאן מתכוין ליטול הגפן הדקין אפילו בידוע שמתכוין ס"ל שכחה וכ"ש בלילה דעלמא וכזה מיושבת קושית בה"ע ז"ל ע"ש (ש"ל). ד"ה **ליטול כו' והכ"מ כו'.** כ' הנ"ד דל"ל שיש שם ט"ס וכ"ל ס"ל שכחה אפילו לדקים מאחר כו' ע"כ. ואינו מיקון דסוף סוף הכי דקאמר מאחר שלא נתכוין ס"ל שאר דמאי שייך מאחר דדרכה הכי הו"ל מע"פ שלא נתכוין ליטול הדקין וכדאמי להו בידיס אפ"ה ס"ל שכחה וכמ"ש התוי"ט במשנה **הרי אני קוצר.** וכ"ש אם הכי מי מעמר שמתנה עמ"ש בתורה להניח. ומ"ש לא הולרך התנא להחיך ולפרשו (ש"ל).

שׁוֹכֵחַ אֲנִי אֶטֹּל, יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה[יא]: שיקמנו מיש רומה מו ניוס ולכך לא הוו שכחה והכ״מ כתב וז״ל פי׳ (הרמ״ם) [נ״ל הר״ם] מס היה מתכוין לטעול הגסין ולהניח הדקין מין לו שכחה לדקין מאחר שלא נתכוין לדקין ע״כ ולא תוכל לכוון הירושלמי:

## מלאכת שלמה

מס היה מתכוין ליטול הגסים ולהניח הדקים מין לו שכחה לדקים מאחר שלא נתכוין לדקים ע״כ. וכתב ה״ר אפריים משכנזי ז״ל ובפירוש ר״ע ז״ל ג״ע מפי לשון אפי׳ דקים (הגה״ה: אמר זמן רב מלאתי שהמכס הר״ר יהוסף משכנזי ז״ל הגיה בפי׳ ר״ע ז״ל אפי׳ גסין) וכן רגינו שמשון ז״ל הביא לשון אפי׳ דקים בשם הירושלמי וגרסה בפ׳ אפי הירושלמי כן שמתכוין לקנות כל השדה הגסין והדקין ומתכוין ליטול את הגס הגס שלא ישאר שום דבר מהגס ג״כ אפי׳ מה שאבד בדקין אין להם שכחה מאחר שחזר על הגסין יזכור הדקים על דרך הקמה מלמת את העומר וכו״ק עכ״ל ז״ל. ולפי פי׳ הרמ״ם ז״ל נראה לומר שלא היה גורס בירושלמי מלת אפילו. וכתב המכס ה״ר מלעזר מזכרי ז״ל דלפי פי׳ ר״ם ז״ל וגרסתו תימה גדול איך יאמר לא מיבעיא לגסים דל״ל שכחה אלא אפי׳ הדקים ג״ל שכחה הרמב״ם ז״ל דאם היה מתכוין ליטול הגסים אלא שפירש גלילה קמי ופיפא דקתני ואם אמר הריני קונר ע״מ וכו׳ אבל אדם. והלשון של המשנה קשה גם אין השכל סובל לחלק בין קומת וקונר גלילה לכל אדם וג״ע עכ״ל ז״ל:

**תום׳ רעק״א**

הנהר דאם יש ב״ד יתנה בפני ב״ד. היינו רק הודעה שאינו רוצה להציל בשכר כפועל בטל דניחא ליה טפי בעבידתא ולהרויה הרבה וממילא מגיע לו שכרו משלם. ואני נבוך ביותר בע״מ שאין לך עלי אונאה לא היה כלל בדרך תנאי רק שאינו רוצה למכרו רק בזכות זה שלא יהיה עליו אונאה ומשקבל עליו הלוקח הוי כסילק עצמו הלוקח מדין חזרת אונאה. וכן בשמיטה אינו רוצה להלוות לו רק בזכיה זו שלא ישמטנו שביעית והלוה קבל עליו כן. ואף על פי כן לא מצי מסלק נפשו מזה נגד ד״ת. וכההיא דכתובות ר״פ הכותב דו״ד אין לי בנכסיך דג״כ מקרי מתנה על מה שכתוב בתורה אם חכמים עשו חיזוק כשל תורה. אף דאינו בדרך תנאי כדכתבו התוס׳ שם מדלא התנתה היא עמו. ואך העומד לנגדי דברי תוס׳ שם דף נ״ו בע״מ שאין לך עלי שאר כסות ועונה דהקשו דהא לר״מ בעי׳ תנאי כפול ולפי הנ״ל אינו בדרך תנאי. רק שמקדשה בגרעון זכות זה שלא תהיה עליו חיוב שאר כסות ועונה. ודברי תוס׳ דלא נחתי לזה צע״ג.

## יכין תפארת ישראל בועז

**נא.** דמתנה ע״מ שכ׳ בתורה (ו): שכחה. וגם הירושלמי בעלמו תמוה דמה לפי׳. מדרבה בדקין וודאי אין שכחה. דהרי לא התכוון לעמרם כלל. וכי ס״ל שמי שהיה בדעתו לעמר הני שדה הנשאר שכחה. ודברי הר״ם ורמו״ט תמוהין מאד. ע״ש: **אמנם** לפמ״ש לעיל סימן מ״ט. דבידע מעיקרא שלפשר שיפשר ע״י הד״ח לא מקנא שכח מחמת ד״ח. מ״כ בלא ידע מעיקרא שלפשר לו לשכח ע״י הד״ח. הו״ל כשכחה מחמת ד״ח. דדמי לפפוחו בקב. מ״כ הכא בפיפא שלא סמך על המשמוש שהתכוון ליטול הגס הגס. בוודאי לא הו״ל למיסק מדעתיה שיטעה במשמושו אין גדולים לקטנים. ואם תעפ״כ טעה במשמושו. כשכחה מחמת ד״ח דמי. דהיינו ע״י המשמוש במוסך. ולא הוה שכחה. וזהו פי׳ הירושלמי ״לא סוף דבר גסין״ (נ״ל לא שהיה כאן גסין ודקין והוא היה מתכוין ליטול רק הגסין דבכה״ג ודאי לא טעה במשמושו כלל. ולא מחמת שכחה ממש היא מה שבכח בגסין) אלא אף דקין (נ״ל דמיירי שהתכוון ליטול גס גסין שבדקין. דבכה״ג שפיר הי׳ לפשר לומר. דמשתבר לפפי׳ במשוש היטב לפשר שיטעה ליזהו גם שבדקין. אפ״ה אין שכחה בגסין. וקאמר הירושלמי הטעם) ״דכי מאחר שדרכו לבחון גסין אפי׳ דקין״ (נ״ל לפפי׳ לבחון בין גסין שבדקין. נמי לאו תורתא שיטעה. ומדרבה דרכו לבחון היטב) להכי אין שכחה (דלא ידע מעיקרא שלפשר שיבחר ע״י המשמוש והו״ל כפפוחו בקב. כנלפע״ד פי׳ **המשנה חמורה** זחת. וכן״ל פוקח עוריס: **(ו)** כ״כ הר״ב. וכתב רגינו הגרון מתמ״ו זלוק״ל לף דבדבר שבממון תנאו קיים. התם בידע וקתחיל (כב״ג דקכ״ו ב׳). [הנה קול עלה נדף. ה״ה בלא ידע ומשתמת מחל. (כב״מ ד״ל) מתנה בפני ג״ד שיטול כל מה שמפסיד ע״י שיחזיר מבידתו]. וכ׳ רגינו הגרון מהו׳ עקיבא שליט״א [בפוח ס״ט] וז״ל ק״ל לר״ב מה נריך לטעמת דמתנה ע״מ שכתב בתורה. לו יהא דבעלמת תנאי קיים כו׳. דמיך שייך אם לא יקיים התנאי לא יהא הקפירה קפירה. וה׳ יאיר עיני. עכלה״ט. **ואם** כה יאמר מתורן של ישראל מה יפלפל העטלף שלא רצה חור כמוני מיפות בריה שתין לה עינים. וכבר רציתי לומר דמתניתין קמ״ל דסד״א דלא לחוי שכחה מדגלי דעתו מקודם. והדעת מכרעת כן. מדנקטה מתני׳ דוקא שכחה. תולם א״א לומר כן. דגם בירושלמי נקט כר״ב. ממנם על רגינו הנ״ל גדלה עלי מדורת התימה למה תמה על הר״ב ולא התמיה על ס״ם בגלי כ״פ (מכות דף ד׳) ע״מ שלא תשמיטני שביעית. ע״מ שתין לך עלי לוגמה. וכ״כ (ב״מ ד׳ ל׳) מתנה בפני ג״ד. ושם (דף נ״ד) מתנה ס״ם להיות כשותל. וכ״כ (ב״ב דף קכ״ו) פלוני בני בכורי לא יטול פי שניס. דמשמע ליה התם מתנה עמשכ״ת. והרי ע״כ כבר הלוהו וכבר מכר וכבר הגיל וכבר שמר. והרי הוא שנו ולמי. ומה דהוה תין יהפכו לגלא הוה. ומ״ל בכולו תיכא קלא זכות לשכנגדו. וגם בתתנה עם ס״ם תיכא קלא זכות לדיפק עליה קלא לדתים מהיתנא הוא (בגיטין נ״ב) מלן ליתא לן דהכא נמי לאו הכי. כגון דקיימו עניים הכא ורוצים לזכות בפיאה ולקט. תבל הבאה״ב לא היה רוצה לקנות. כ״ש כשיתרצו העניים ע״מ שבע״פ מה שיכתב יהיה שלו. תו שנתן להעניים מעות בתנאי זה (ולהכי נקט נמי שפיר ״שכתב״. דהו״ל ספק. שתינו רגיל לשכוח) דלמא ליכול להתנות ע״ד שלא נא לעולם (כת״מ כ״ט) הכא מתנה עמשכ״ת הוא. תו נ״ל דתי לאו מתנה עמשכ״ת. הו״א תע״ג דוודאי נתחייב בשכתב מדכבר קלי. וכ״כ בשהוא שנו. ודאי יש לו פי שניס. תע״פ מדלא רצה להודות שהוא שנו רק בתנאי זה. וכ״כ לא רצה לקלוט. רק על תנאי. סד״א מדמתנה קניה לתמנע (כב״ב קכ״ד) והו״ל כתתל כובר בפירוש בתי תלקו ע״מ שיודה הלה בתי חלק התתר. קמ״ל דתע״פ מתנה עמשכ״ת הוא. השיבני רגינו הגרון הנ״ל. וז״ל בשמיטה תכ״ל דה״ק תם תרצה להשמיטני יהיו המעות פקדון. ובתונתה י״ל דה״ק בשילקה לוקח שיחזיר לו התונתה והמקח קייס לא יהיה מקח למפרע ויתבטל המקח. [**ואתתפך** כתולעה הנדרסת. דתמיהני על דברי קדשו הרי בתונתה ע״כ מייבי נמי כשהמתנה רוצה שיתבטל המקח שתתנה יותר משמות. והמתנה קומך על תנאו ורוצה בקיום המקח. דהכי מייבי בריייתא (ב״מ נ״ע ב) דקתמר בד״ה בשם תבל בתפרש תפן זה שתי מוכר בתנה יודע תני שהוה ר׳. ס״מ דלעניו ניטול מקח נמי מייבי. ול״ע]. ובמגיל שמתנה לפני ב״ד. י״ל כו׳. תולם קושית ידידי הרב נ״י מבני נכורי. בתתת עמדתי בזה ומלתי קלת ישוב. רק שתין כאן מקום להתריך. עכלה״ט:

## משנה ראשונה

הלכך אין לו שכחה כלל דתמי לשכח בעה״ב ולא שכחוהו פועלים והכא נמי בשעה שמעמיר זה דעת הפועלים לבחוק תתריו. והיינו דתמיק תם אתר על מנת תה שתי שוכח תני שטין הפועלים עתידין לבא תתריו אלא הוא עלמו יתזור ויבדוק הרי זה שכחה דשכוח תכל תדם היה בשעה ששכחו.

## הלכתא גבירתא כללא דפרק ו

משנה א אין בשום דבר דין הפקר עד שיופקר לכל אדם. אע״ג דכל עומרי השדה קב קב, והעומר הנשכח הוא יותר מזה, אפ״ה לא אמרינן דמדגדול יותר הו״ל כגדיש, אלא כל שאין בעומר הנשכח ב׳ סאין הו״ל שכחה.

משנה ב עומר שהחזיק בו להוליכו לעיר. והניחו אח״כ בשדה ושכחו אינו שכחה. ורק אם אחר שהחזיק בה כלעיל טלטלה שם ממקום למקום אף שהניחו אח״כ סמוך למקום מסויים ככותל או גדיש. וכדומה ושכחו. אף די״ל מדהניחו אצל מקום מסויים שוב יזכיר א״ע. אפ״ה הוה שכחה:

משנה ג־ד ב׳ שפינו עמרים שעומדים בשדה שורות שורות והתחילו שניהן לעמר מאמצע שורה. זה פניו לצפון וזה לדרום. ושכחו עמרים לפני זה או לפני זה באותה שורה. הר״ז שכחה. אבל בשכחו עמרין

לאחריהן. דהיינו העמרים שבין ב׳ גבי המעמרים. אינה שכחה. מדשכחו קודם שהתחילו לעמר. אבל יחיד שהתחיל לעמר. ואח״כ שכח ועימר עד סוף השורה. מה שלאחריו שכחה דהרי שכח באמצע העימור. אבל העומר שבסוף שהניחו והתחיל שורה שניה. עכ״פ לא אמרינן ששכחו. רק התכוון לעשות שורה אחרת לרוחב השדה מכל העומרים שבסוף השורות שיעמר. דהרי העומר שישאיר בסוף שורה שנייה שסמוכה לשורה זו שעימר מוכיח. כי לכך נתכוון לעשות שורה חדשה לרוחב השדה. וכן הדין בשכחת קמה:

משנה ה ב׳ עומרים אפילו מונחים סמוכים. שכחה. ורק ג׳ סמוכין. הו״ל גדיש ואינן שכחה. וכן הדין בצבורי זיתים או צבורי חרובין או בגדולי פשתן שזרען לאכול שמן שבזרע שלהן. וכן ב׳ גרגרים שנשרו. שמונחים יחד. פרט. ג׳ אינן פרט. וכן ב׳ שבלים שנשרו ומונחים יחד. לקט. ג׳ אינן לקט:

משנה ו עומר שיכול לדוש ממנו סאתיים גרעינין. הו״ל כגדיש ואין בו שכחה. אבל ב׳ עומרים שיש בכל א׳ מהן סאה. או סאה ומחצה. ומונחין סמוכין. אין מציל. ויש בהן שכחה:

משנה ז וכן קמה ששכחה ואע״ג שהגרעינים דקין משערין שלולי היו טובים היו בהן סאתים. אין שכחה.

משנה ח עומר או קמה ששכחן. וסמוכין לקמה. ואפילו רק לשבולת א׳ שלא נשכח. כולן אינן שכחה. אבל כשזה או זה סמוכים לדבר תלוש שלא נשכח אז השכוח הוא שכחה.

משנה ט אע״ג דסאתיים יחד בתלוש. או סאתים יחד במחובר אינן שכחה אפ״ה סאה בתלוש וסאה במחובר סמוכים זל״ז אין מצטרפין. בין ששניהן תבואה. או פרי אילן או פרי אדמה. הרי הן שכחה:

משנה י כל שהתכוון שיהיו הגידולים לא לאכילת אדם. או שהתכוון לפנותן למקום שלא יהיה שם גמר מלאכה (כספ״ה). כגון לאגדן שם שוב לאגודות אחרות גדולות או קטנות מאותן שאגד בשדה. ומשם יפנן לגורן. אין בהן שכחה. מכאן לאותו מקום. **יש** שכחה אפילו בפירות הגדלים טמונים בקרקע. כראשי לפתות וצנונות. ואינו כחפהו בקש (פ״ה מ״ז):

משנה יא המפנה עמרים מהשדה בלילה. או שפינן סומא. ישנן בשכחה. דלא דמי לחפהו בקש. דהכא ידע מתחלה שיש כאן דבר שאפשר שישכח על ידו. רק כשהתכוון ליטול רק עמרים גסין ובינונים ולהשאיר עמרים קטנים. ושכח מהן תלינן שחשב במשמושו בלילה שאותו שהשאיר הוא מהקטנים. ולהכי אין שכחה גם בגסים ובינונים: אפילו בהתנה קודם קצירה שקוצר רק על תנאי שמה שישכח לא יהיה שכוח. לא תימא דנהוי כמתכוון בתחלה לקצור רק אותן שלא ישכח. אלא אפ״ה הוה שכחה מדמתנה על מה שכתוב בתורה:

---

תוספות יום טוב **פאה פרק ז** ר׳ עובדיה מברטנורא

**ציונים**

פ״ז א **כל זית**. מיי׳ פ״ה מהלכות מת״ע הלכ״ג.

**שינויי נוסחאות**

פ״ז א **אפילו** כל״ס ל״גוסק הוא פירושלמי.

**חידושי מהרי״ח**

פ״ז א [בר״ב ד״ה] **כל זית** כו׳ **על שהוא נוטף בשעתו אם שכחו** כו׳.

**תום׳ רעק״א**

פ״ז א [אות ע] **שם בשדה**. בירושלמי מסיק כיון

**תוספות אנשי שם**

פ״ז א במשנה **אפילו כזית**. יש לדקדק מאי האי דקתני אפילו כזית כל״ק הדמיון. ועוד דכי לא סגי למיתני אפילו נוטפה כשעתו. מלא ה״ק ש״ל שם בשדה ממש שהוא נוטפה כדמפרש לה מכתרה. ואפילו הנוטפה שלו מינו כ״כ הרבה מלא כמו זית הנוטפה בשעתו לפעמים בדרך מקרה שהוא הזית מינו נוטף הרבה כך הזית הזה מינו נוטף כ״כ הרבה והשתא נוכל לומר דמיהת בעינן שיהא הוא עושה כן בכל שנה או לימא דכרוב השניס סגי. והיינו דקתני בירושלמי ומסיק דכרוב השניס סגי (מה״פ). ול״ת ל״ע דלפי׳ זה אין פה המקום לומר זה ולקמן כשמאחר ליכות השם הו״ל כשמו שהיה שפכוני ובישני אפילו כזית הנוטפה בשעתו וע׳ בשנ״ק אבל לפירושו למוד לייטב כ״ף של כזית ע״ש: **הנטופה בשעתו**. כ״ל דשלשנה **לחינמי** (כל״ל וכ״ל הגיה דשנה והוקשה לו ממה שהיה בשעתו. אבל למ״ש ג״ש) קרו לזית בג׳ נקבה וקרו לה זית

פ״ז א **בישני**. לשון הר״ב שהוא מבייש כל שאר מילות מרוד השמן וכו׳. ואם כן היינו דלימא סתם שפכני ולימא מחרת דקרו ליה בישני. ולשון הר״ם שמבייש שאר מילות מרוד זימים שהוא עושה. ואם כן היינו כשעשיו שהוא עושה זימים הרבה כמ״ש גם הר״ב. ויומר נכון פי׳ הר״ב שהרי שפכני ובישני נכללים כשמנחיו בלישנא דבשמו. ולי היה נראה לפרש שמבייש את שאר מילות ממתק וּבְמַעֲשָׂיו, וּבְמִקּוֹמוֹ. בְּשִׁמּוֹ, שֶׁהָיָה שְׁפָכוֹנִיי אוֹ בִּישָׁנִי. בְּמַעֲשָׂיו, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הַרְבֵּה. בְּמִקּוֹמוֹ, שֶׁהוּא עוֹמֵד

פ״ז א **כל זית**. **כזית הנטופה בשעתו**. על שם שהוא[1] נוטף שמן קרלו לו נטופה לף על פי שחינו נוטף כלל שנה הוחיל והעלו לו שם זה על שהוא נוטף כשעתו מס שכחו חינו שכחה לכחיב (דברים כ״ד) ושכחת עומר בשדה עומר שאתה זוכרו לעולם יצא זה שאתה זוכרו לאחר זמן: **שפכוני**. שזיתיו שופכין שמן הרבה: **בישני**. שהוא מבייש כל שאר מילות מרוד השמן שיולא ממנו יותר מחביריו: **שהוא עושה הרבה**. זיתים

1 בד״ו שהיה.

## פרק ז

**א כָּל זַיִת שֶׁיֵּשׁ לוֹ °שֵׁם[א] בַּשָּׂדֶה, אֲפִלּוּ כְּזַיִת הַנָּטוֹפָה בְּשָׁעָתוֹ[ג], וּשְׁכָחוֹ, אֵינוֹ שִׁכְחָהּ[ג], בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשָׁמוֹ, וּבְמַעֲשָׂיו, וּבְמְקוֹמוֹ[ד]. בְּשָׁמוֹ,**

### פירוש המשניות להרמב״ם

פ״ז א אמר הכתוב ושכחת עומר בשדה ואמרו עומר שאתה שוכחו לעולם יצא זה שאתה זוכרו לאחר זמן וכשישכח אילן ידוע ותהיה ידיעתו מפני הגבלת מקומו או לרוב זיתיו או לרוב שמנו (האילן) [הפרי] ההוא לא יקרא שכחה כי הוא זוכרו לאחר זמן. **ונטופה**. שם מקום ופעמים רבות מיחסים שם מיני האילנות לארצות. **ושפכוני**. זיתים נקראים על שם המקום שהיה

### מלאכת שלמה

פ״ז א **בפי׳ ר״ע ז״ל**. כזית הנטופה בשעתו ע״ש שהיה נוטף שמן קרלו לו נטופה לע״פ שחינו נוטף כו׳ חמר המלקט הלי לע״פ שכתב ר״ע ז״ל לף הוי פירוש על מלת לפילו שכתובה. למלת לפילו שכתובה בדפוס במשנתינו טעות הוא וכן נרחה שסובר ר״ע ז״ל שחפס זית הנטופה וכו׳ ולף חפס לפי׳ כזית לבל במתני׳ דבשמוך סי׳ ג׳ שפיר גרסי׳ לפי׳ כזית וכו׳. ועל הלי לע״פ שפי׳ ר״ע ז״ל קשה קלת שכ׳ ה״ר שמשון ז״ל דבעי בירוש׳ לי בעינן עד דעביד כל שנה ושנה ומסיק כיון שעושה רובן של שנים כמי שהוא מסויים למי ע״כ. ולפשר לומר כי זו המסקנא הוא מה שכיון ר״ע ז״ל לפרש בקלור המשנה. לבל מהר״י קלרו ז״ל משמע קלת דגרים ליה וגם במוי״ט גרים ליה ולהרבע כ׳ כי כאן תנייה לרובע ושנכח ט אע״ג דסאתיים יחד בתלוש. או סאתים יחד במחובר אינן שכחה אפ״ה סאה בתלוש וסאה במחובר סמוכים זל״ז אין מצטרפין. בין ששניהן תבואה. או פרי אילן או פרי אדמה. הרי הן שכחה:

משנה י כל שהתכוון שיהיו הגידולים לא לאכילת אדם. או שהתכוון לפנותן למקום שלא יהיה שם גמר מלאכה (כספ״ה). כגון לאגדן שם שוב לאגודות אחרות גדולות או קטנות מאותן שאגד בשדה. ומשם יפנן לגורן. אין בהן שכחה. מכאן לאותו מקום. **יש** שכחה אפילו בפירות הגדלים טמונים בקרקע. כראשי לפתות וצנונות. ואינו כחפהו בקש (פ״ה מ״ז):

משנה יא המפנה עמרים מהשדה בלילה. או שפינן סומא. ישנן בשכחה. דלא דמי לחפהו בקש. דהכא ידע מתחלה שיש כאן דבר שאפשר שישכח על ידו. רק כשהתכוון ליטול רק עמרים גסין ובינונים ולהשאיר עמרים קטנים. ושכח מהן תלינן שחשב במשמושו בלילה שאותו שהשאיר הוא מהקטנים. ולהכי אין שכחה גם בגסים ובינונים: אפילו בהתנה קודם קצירה שקוצר רק על תנאי שמה שישכח לא יהיה שכוח. לא תימא דנהוי כמתכוון בתחלה לקצור רק אותן שלא ישכח. אלא אפ״ה הוה שכחה מדמתנה על מה שכתוב בתורה:

---

## י כ י ן — תפארת ישראל — י כ י ן

פ״ז **א. לוסם** [**אב״י** ולפי מ״ש ע״ר זצוק״ל בפי׳ ז׳. נכלל בחלת שם גם גגלי וחלת שם ר״ל פרסום [עי׳ הלכתא גבירתא] וכ״ש בפי׳ ו׳ דבין שהוא שם לשנה בין שהוא שם לגגלי חינו שכחה. ורק בשם לגגלי גגלי גמור בעינן כביאני דסיפא. ומש״כ בשם לשנה לפילו חינו שנה גמור כזית הנטופה בשעתו]: **ב.** ר״ל לפילו חין לו שם רק מפני שנוטף שמן לפעמים ולא עכשיו. [**אב״י** ומע״פ דנטופה בשעתו נמי לא לריך. כביאני לי״ל בפי׳ ו׳

### משנה ראשונה

פ״ז א **כל זית שיש לו שם בשדה**. הלי שם חינו שמיוחד בשמו שנקרא בו להא במעשיו ובמקומו נמי חינו שכתה לפי׳ חינו מיוחד בשמו ומקומו. ונקיט זית משום פלוגתא דר״י ור״ש לכל חילן. **בשעתו**.

מרודים: שנים שכחה. סתם מתניתין כבית הלל דאמרי לעיל שנים לעניים: רבי יוסי אומר אין שכחה לזיתים. לא אמר רבי יוסי אלא בזמן שבא אדריאנוס קיסר והחריב את כל הארץ ולא היו זיתים מצויין אבל בזמן שזיתים מצויין מודה ר' יוסי דיש שכחה לזיתים וכן מי שהיו כל זיתיו נטופה או שופכני או בישני יש להם שכחה:

**בְּצַד הַגַּת אוֹ בְּצַד הַפִּרְצָה[ז]. וּשְׁאָר כָּל הַזֵּיתִים[ח], שְׁנַיִם[ט] שִׁכְחָה[י], וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן שִׁכְחָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שִׁכְחָה לְזֵיתִים[יא]: ב זַיִת שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד**

שהוא עושה זיתים גדולים משאר אילנות. והרמב"ס נטה לאית דאמרי דבירוש' שהאילן הזה מצויים משאר אילנות לפי שזיתיו אינם עושים שמן הרבה: **שנים שכחה וג' אינן שכחה.** לשון הר"ש באילן עצמו קאמר ששכח שני זיתי אילן ע"כ. ובפ' דלעיל משנה ה' שכתב הא זיתים אין להם שכחה היינו זיתים תלושים דטעמא הוה התם משום שאין גמר מלאכה וזה בתלוש אבל במחובר לא. ודעת הרמב"ס בחבורו פ"ה כמ"ש הר"ש. והראב"ד בהשגותיו כאשר הבינו הכ"מ ס"ל דהא דתנן הכא שנים וכו' בזיתים תלושים דלא מסתבר ליה שאילן שלם יהיה שכחה. ולכך כתב עליו הכ"מ מי שראה מאתים אילני זיתים נטועים יחד לא יפלא אם ישכחו ג' אילנות או יותר ע"כ. וכתב עוד הכ"מ בשם הר"י קורקוס שמפרש להראב"ד שבא להשיג על סאתים וכו' אבל שיהא אילן שלם או שנים שלימים שכחה בזה לא השיג כלל: **רבי יוסי אומר אין שכחה לזיתים.** פי' הר"ב שעכשיו שזיתים מצויין מודה ר' יוסי וכו' וכן מי שהיו כל זיתיו נטופה. בירו' מדקדק דהואיל ובמצויין תלי מלתא מי שהיו כל זיתיו נטופה וכו'. הרי נטופה מצויין: **ב זית שנמצא עומד בין שלש שורות וכו'.** לשון הרמב"ס בחבורו ולמה אמרו זית בלבד מפני שהיה חשוב בארץ ישראל באותו זמן. והשיג הראב"ד שזה אינו אלא לדעת ר"י וכלומ' ויחידאה הוא ולא ה"ל למפסק כוותיה. וכ' הכ"מ וי"ל דגם הוא ז"ל לא פסק כוותיה אלא דאע"ג דלא קי"ל כר"י מ"מ יליף מיניה הרמב"ס לרבנן שהטעם שהזכירו במשנה באלו הדינים זית יותר מאילן אחר מפני שהיה חשוב בא"י באותו זמן ע"כ. ול"נ שהרמב"ס סובר דר"י ורבנן דלעיל לא פליגי אלא מר כי אתריה ומר כי אתריה ובמקום וזמנו של ר"י היה א"י חרב. וז"ש הרמב"ס בפירושו לעיל ודברי ר"י (קבלה) [נ"ל הלכה] מפני שאמר וכו'. וא"כ

## פירוש המשניות להרמב"ם

מוציא שמן הרבה ועל כן פירשוהו שפכוני ועניינו שפיכת שמן לרוב גזור ממלת שפך. **ובישני** הוא נקרא על שם המקום והזיתים ההם לא היו עושין שמן הרבה על כן נקראו בישני לקוח מבושה. ומה שאמר עושה הרבה הוא רוב הזיתים. ודברי ר' יוסי קבלה מפני שאמר אותו בזמן אנדריאנוס המלך שהיו הזיתים מעטים מאד שזה המלך החריב הארץ וכרת הזיתים ומפני מיעוטם בזמן ההיא לא היה (שכחה) [שכחו] שהיה זוכרו אחר זמן ואח"כ כשחזרו הארצות לישובן ורבו הזיתים לא היה מחלוקת שיש לו שכחה. ב כשיהיה ג' שורות מן האילנות שיש ביניהם ערוגות שתים ושכח אילן באמצע

## מלאכת שלמה

דלפ"ז גרסינן בישני בחיריק בבית. והקשה הרא"ש ז"ל בייסני במה חשוב אי ברוב שמן היינו שפכוני אי ברוב זתים היינו מעשיו וי"ל דגרגיריו גסין ויפים ע"כ וע' ע"ז בתוי"ט. **במקומו שהוא עומד בצד הגת או בצד הפרצה.** בירושל' פריך מתני' דקתני דזית שעומד בצד הגת לא הוי שכחה אתיא כב"ש דתנן לעיל רפ"ו העומר שהוא סמוך לגפה ולגדיש וכו' בש"א אינו שכחה ובה"א שכחה והא ב"ש במקום ב"ה אינה משנה ואיך סתם רבי המשנה כב"ש ותירץ ר' יוסי האמורא תמן העומר שהוא תלוש נתון בצד דבר מחובר שהיה סמוך לגפה דהיינו גדר והתם אמרי ב"ה כיון שהעומר תלוש אין לו שם קבוע אפי' עומד בצד המחובר וכ"ש כשעומד סמוך לגדיש או לבקר ברם הכא הזית השכוח הוא דבר מחובר ועומד בצד דבר מחובר דהיינו גת או פרצה דכיון שניהם מחוברין ושמו קבוע עתיד לזכרו דאפי' ב"ה מודו בזה דלא הוי שכחה. **ר' יוסי אומר אין שכחה לזיתים.** אע"פ שהרמב"ס ז"ל פסק דלא כר"י מ"מ הביא מילתיה דר"י התם ספ"ה למילף מיניה לרבנן שהטעם שהזכירו במשנה באלו הדינין זית יותר מאילן אחר מפני שהוא חשוב בא"י באותו זמן כך כ' שם בכ"מ. ובירושל' מייתי ברייתא דשמעי' מינה דגם בזה"ז ס"ל לר"י דאין שכחה לזיתים דתניא א"ר יוסי לא חייב אדם שכחה לזיתים אלא ר' עקיבא דדריש ליה מג"ש וכו' וש"מ דר"י דלא קבל אותה ג"ש ס"ל דאין שכחה לזיתים בשום זמן. ועוד איכא בירושל' דר' יונה ס"ל כר"ש בן יקים דלא אמר ר"י אלא בזמנו שהיתה א"י חריבה וס"ל דר"י לא חלק בין התחיל ללא התחיל ופליג ר' יוסי אסתם מתני' דבסמוך דמפלגא: **ב זית שנמצא עומד בין**

## תפארת ישראל

### יכין

**ז.** ולא הוה כעומר הסמוך לגפה (פ"ו מ"ב) דבלא החזיק בו להוליכו לעיר לכ"ע הוה שכחה דשאני הכא דמסייע נמי שיש לו שם על זה שעומד במקום מסויים. וכמלבנות ושורות לקמן סי' טו. וצ"ל עוד דנקט בשמו ובמקומו. בכל חד ב' אופנים בין שהוא מחמת שבחו בשמו שהוא שופכני ובין שהוא בשמו לגנאי שהוא ביש ורע. וכ"כ במקומו. לשבח שעומד בצד הגת שמצויים שם בנ"א לשמרו. ולגנאי שעומד בצד הפרצה. שהעוברי דרך מצויים שם. ופרצה קורא לגנב. בכל גוונא [לא כנ"ל] הוה שכחה [**אב"י** דאפשר דאדרבה כיון דעומד בצד פרצה כל דעתו על מקום זה לשמור אותו מגנבים] והא דנקט גת שהוא מקום דריכת הענבים. ולא נקט בית הבד. שהוא מקום כבישת הזיתים ה"ט משום דרק גת היו רגילים לבנותו בשדה סמוך לכרמים וגינות. אבל בתי הבדים עשו בחצר תוך העיר כדמוכח בב"ב (פ"ד מ"ד ומ"ט). ועי' מ"ש שם במהדורא תניינא סי' י"ט: **ח.** אף שהן בזמן ומקום שהן חשובים מאד. וכ"כ אם כל אילני הגן שופכני וכו': **ט.** ב' אילנות: **י.** אבל זיתים תלושים דוקא ב' לצבורים הו"ל שכחה [עיין פ"ו סי' כ"א]: **יא.** אפילו אין להם שם

## משנה ראשונה

כתב הר"ב אע"פ שאינו נוטף בכל שנה כו' והר"ש כתב מן הירושלמי כשעושה ברוב השנים. ומשמע דלעולם אינו שכחה אפילו בשעה שאינו עושה. והרמב"ס בחבורו השמיט דין זה דבשעתו ולא ידעתי למה. **שנים שכחה.** נראה דהא דאילן הוי שכחה דוקא שאין בו סאתים אבל סאתים הא קי"ל דאינו שכחה אפילו בפירות האילן כדאמרי' פ"ו מ"ט וכן באילן סאה עקור וסאה אינו עקור אינו מצטרף הא שניהם אין עקורים אינם שכחה. אבל הרמב"ס כתב דאילן אחד או שנים הוי שכחה אפילו יש בו כמה סאין וכבר תמה עליו הראב"ד. ותימה על הר"י קורקס שצדד לומר דבפירות אילן לא אמרו דין זה דסאתים אינו שכחה וע"ש. ונעלם ממנו מתני' דפ"ו והרמב"ס העתיקה ג"כ בפ"ה שם דין כ' ועוד נכתוב מזה במתני' דלקמן: **ושלשה אינן שכחה.** היינו כששכח שלשה רצופים זה בצד זה כדפי' פ"ו מ"ה. **ב זית שנמצא עומד בין שלש שורות כו'.** הר"ב פי' הטעם דדמי לחפוהו בקש ועמדו עניים בפניו וכ"כ הרמב"ס. ואינו מיושב דהתם קנס הוא

### ציונים

**ושאר כל הזיתים.** שם הלכה כב: **ב זית שנמצא.** שם הלכה כה.

### חידושי מהרי"ח

לשון הר"ב אינו מדוקדק דמשמע לפי' דמתני' איירי בזה הזית הנטופה וכו' וזה אינו דהלא במתני' איירי עיקר מפני שיש לו שם בשדה וכמו שמבאר במד"א בשמו ובמעשיו ובמקומו ולא איירי דוקא מן נטופה אלא לדוגמא נקט נטופה ולכן נקט כזית בכ"ף הדמיון ואי בגוי' איירי הל"ל אפילו זית הנטופה בלא כ"ף הדמיון וק"ל.

### תום' רעק"א

שעשה רוב השנים בריבוי אע"פ שאינו עושה בכל שנה ושנה סגי בהכי להיות לו שם.

### תוספות אנשי שם

נטופה ודוחק לומר שהוא ע"ד רוח גדולה וחזק ועמש"ל רפ"ו (רמ"ז): **בד"א.** תמהתי שאין בד"א זה כשאר בד"א דעלמא. וי"ל שכך רגילות לומר לפעמים ויש לנו דוגמתו שנים במשנה קמייתא דחולין והביאם הר"ב שם רפ"ק וע' עוד במ"ג פ"ב דטבו"י (ב"ד): **בשמו כו'.** שינוי האיכות לטוב מעולה מרב הכמות דהיינו במעשיו. וזה יותר חשוב מהג' דמאי רבותא בשינוי מקום. ולפ"ז א"ש דמתני' זא"ז קתני (רמ"ז). תוי"ט ד"ה **בישני כו' היינו שופכני.** מזל"ן דשפכוני היינו שאפילו הוא יחידי נודע חשיבותו ובישני שמביים חבירו אף שאינו שפכוני אבל עושה יותר מהם בכמות השמן וכן משמע בירושל' (ש"ל) א"נ שפכוני הוא הנטופה ובישני שבכתישה הוציא ממנו יותר מן האחרים שמן הרבה אגור בתוכו או שגרעינו יותר קטן (רמ"ז). ד"ה **שנים כו' לא השיג כלל.** זה מוכרח דאיך ישיג כמ"ש הכ"מ ור"י ע"כ איירי באילן. ועוד ממתני' גופא דבשלמא בשמו י"ל דאגב דחשיבי טובא דעתיה על כ"א. אבל בעושה הרבה ובעומד בצד הגת למה יתחשב יותר (רמ"ז). במשנה **ר"י אומר.** כמדומה לי דלא פליג אלא באילנות דבהו קיימינן אבל לא בצבורין דשכיח יותר שישכח צבור משישכח אילן שלם ומש"ה לא תנן מחלוקת זה במ"ה פ"ו הקודמת למשנה זאת (הו"ע).